

رفتار کودکان را در محیط‌های عمومی بهبود بخشید

نویسنده: ربیک لوی

مترجم: محمد امامی کارشناس مدیریت آموزش و پرورش استثنایی استان مرکزی

در ادامه‌ی بحث رفتارهای نامطلوب دانش‌آموزان و شیوه‌های مدیریت آن، در این قسمت به بحث پیرامون رفتارهای دانش‌آموز سرکش^۱ می‌پردازیم.

ب: آثار و پیامدهای رفتار

رفتار این دانش‌آموز چه اثری بر آموزگاران، والدین و همکلاسی‌های او می‌گذارد و چگونه محیط مدرسه و خانواده‌ی وی را تحت تأثیر قرار می‌دهد؟

۱. کلاس را به هم می‌ریزد.
۲. در کلاس همواره تشنج ایجاد می‌کند.
۳. احساس نفرت سطحی وجود دارد.
۴. سایر دانش‌آموزان به سختی به این دانش‌آموز نزدیک می‌شوند.
۵. آموزگار نیز از رویارویی با او احساس خوبی ندارد.
۶. ممکن است وقت تدریس آموزگار به خاطر این دانش‌آموز گرفته شود.

ج: راهکارهای عملی

برای مدیریت درست رفتار چنین دانش‌آموزی باید دلایل رفتار او را شناسایی کنید، وی را با دقت زیر نظر گرفته و روش‌ها و فنون خاصی برای اصلاح رفتار او در خانه و مدرسه به کار گیرید.

به نظر می‌رسد دلیل اصلی رفتار تلافی کردن بر سر افرادی باشد که در گذشته وی را اذیت کرده‌اند. همچنین ممکن است علت این رفتار ناامنی و ترس باشد. فرار از درد و رهایی از ترس از جمله نیازهای اولیه‌ی بوجود آورنده‌ی این رفتار محسوب می‌شود. نیازهای ثانویه از جمله جمع‌گرایی، پرخاشگری، نیاز به تعلق و خودپروی از دلایل دیگر رفتار این دانش‌آموز است. این

الف: نشانه‌های رفتار

رفتارها و شیوه‌های خاص برخورد این دانش‌آموز در خانه و مدرسه عبارت‌اند از:

۱. این دانش‌آموز به سادگی قابل شناسایی است. هر کاری که انجام می‌دهد با رفتارش می‌گوید: «من سرکش هستم».
۲. می‌خواهد با دیگران متفاوت باشد.
۳. شیوه‌ی لباس پوشیدن او با دیگران فرق می‌کند.
۴. ارزش‌های دیگران، به ویژه افراد صاحب‌قدرت را قبول ندارد.
۵. پرحرف و تلخ‌زبان بوده و به نظر می‌رسد با همه چیز مخالف است.
۶. بین افراد تفرقه می‌اندازد و به ندرت همکاری می‌کند.
۷. همواره همه چیز را مخالف خود می‌داند، اما درعین حال نمی‌داند چه چیزی مطلوب اوست.
۸. فکر می‌کند دیگران قادر به درک شخصیت او نیستند و ناعادلانه رفتار می‌کنند، و آنها را دلیل ناراحتی خود می‌داند.
۹. اگر چه از دید آموزگاران و شاگردان کلاس، یک دانش‌آموز مشکل‌ساز تلقی می‌شود، خودش چنین برداشتی را ندارد.
۱۰. ممکن است خودش را یک قهرمان در نزد شاگردان دیگر تلقی کند.

دارد. و لازم است که بفهمد همواره همه چیز را متلاشی کرده و هرگز چیزی را نساخته. البته در این روند به دانش آموز نگوید آنچه را که باید انجام می‌دهد، بلکه به او بگوید آنچه را که می‌تواند انجام دهد.

۸. سعی کنید در طول فرآیند مشاوره، روش‌های مثبت ابراز وجود را به او آموزش دهید تا آنها را با روش‌های منفی ابراز وجود خود جایگزین کند.

۹. نقطه‌ی آغازین شما باید سازش باشد. در واقع این بهترین نگرش راهبرد عملی شماست. هرگز از او نخواهید تسلیم شود. این دانش آموز نمی‌تواند تسلیم شود و همه‌ی آن چیزی را که تا به حال از او خواسته شده، انجام دهد. انصراف از همه چیز و کسب هیچ چیز است و این باعث رشد تلافی کردن در او می‌شود. تلافی کردن باعث می‌شود این دانش آموز به فردی بدون عزت نفس، تبدیل گردد.

۱۰. به خاطر داشته باشید، پذیرش شکست از سوی این دانش آموز، ممکن است مشکلاتی برای کار او ایجاد کند، بنابراین باید تغییرات و اصلاحات کوچک را در رفتار او زیر نظر بگیرید.

د: اشتباه‌های متداول در رویارویی با این دانش آموز

برخی داوری‌های نادرست و خطاهایی که معمولاً در رویارویی با این دانش آموزان اتفاق می‌افتد و می‌تواند منجر به تثبیت رفتار یا تشدید آن شود عبارت‌اند از:

۱. جنگیدن با این دانش آموز و مانع شدن از ایجاد یک رابطه‌ی معنی‌دار با او.

۲. عدم توجه به این موضوع که دانش آموز سرکش، همواره یک شکست خورده است و نسبت به این واقعیت، عصبانی است.

۳. عدم توجه به هوش او و رد و عدم پذیرش فرد سرکش.

۴. هر مواجهه با این دانش آموز یک وضعیت پیروزی-شکست را ایجاد می‌کند.

دانش آموز به تعلق در گروه نیاز دارد، اما رفتار بیرونی‌اش این نیاز را انکار می‌کند و می‌خواهد با عرض اندام بگوید که من به هیچ کس نیاز ندارم. همچنین فرد سرکش ممکن است قهرمان دانش آموز دیگر باشد. از طرفی با سرکش بودن می‌تواند رییس خودش باشد و راهکار عملی خود را انتخاب کند.

با این وصف فهرستی از اقدام‌هایی که آموزگاران و مربیان می‌توانند با هدف مدیریت رفتار دانش آموز سرکش انجام دهند، ارائه می‌شود. به کارگیری این توصیه‌ها به موقعیت و شرایط بروز رفتار آموزگار بستگی دارد.

۱. آگاه باشید که فرد سرکش معمولاً خودش را مانند دیگران درک نمی‌کند و تصویر نادرستی از خود دارد. این تصویر نادرست باعث سرکشی او می‌شود که با گذشت زمان نیز بدتر می‌گردد.

۲. با او خصوصی صحبت کرده، و شروع به اصلاح او کنید. اگر چه اصلاح دانش آموز به وسیله‌ی خود او باید شروع شود و نه با اجبار شما.

۳. به خاطر داشته باشید علت این رفتار تلافی کردن است، فرد سرکش سعی می‌کند به آنچه به او آسیب می‌زند آسیب برساند. بنابراین با او، در باره‌ی «اذیت» و «تفر» و «بخشش» صحبت کنید.

۴. در طول فرآیند مشاوره، این دانش آموز نیاز دارد به جای آن که رفتارهایش مورد انتقاد قرار گیرد، تعدادی از آنها تأیید شود (به عبارتی برای اثر بخشی فرآیند مشاوره نیازمند درک همدلانه است).

۵. از دانش آموز بخواهید درباره‌ی روش مناسب حمایت از وی، فکر کند.

۶. به فرد سرکش کمک کنید تا شخصیت مثبت و مفیدی از خود نشان دهد. از او پرسید «آیا دوست دارد یک دوست داشته باشد؟» سپس به او بگوید دوست دارید به او کمک کنید و راه‌های جدیدی را به او نشان دهید.

۷. در آغاز این دانش آموز به روش خصوصی نیاز